

Coronacrisis: de risico's van garanties en leningen voor de overheidsfinanciën

Financiële/nalevingsgerichte controle

Gepubliceerd: 25.11.2020

[VOLLEDIG RAPPORT \(NL\)](#) ↗

[SAMENVATTING \(EN\)](#) ↗

Wat wij hebben beoordeeld en waarom

Om de economische gevolgen van de maatregelen die zijn getroffen om de verspreiding van het coronavirus te voorkomen, heeft het Nederlandse kabinet in de maanden maart tot en met augustus 2020 verschillende regelingen in het leven geroepen.

Naast vele miljarden aan extra uitgaven en gederfde inkomsten heeft het kabinet ook garanties verleend, bestaande garantieregelingen verruimd en leningen verstrekt. Garantieregelingen leiden weliswaar niet onmiddellijk tot uitgaven, maar houden wel het risico in dat, als er een beroep op wordt gedaan, dit tot (grote) uitgaven kan leiden.

Het kabinet heeft daarom eerder al het instellen van garantieregelingen en het beschikbaar stellen van leningen aan strenge regels gebonden.

Wij hebben onderzocht welke garanties en leningen het kabinet tussen maart en eind augustus 2020 heeft verstrekt en of daarbij de regels die hiervoor gelden zijn gevolgd.

Ook hebben we onderzocht of en op welke wijze het parlement is geïnformeerd over de verstrekte garanties en leningen en of daarbij recht is gedaan aan het budgetrecht van het parlement.

Wat wij hebben geconstateerd

In de periode maart tot en met eind augustus 2020 heeft het kabinet 14 garantieregelingen ingesteld of verruimd. Hiermee is het totale bedrag aan uitstaande garanties van het Rijk toegenomen met € 60,9 miljard. Het kabinet verwacht dat dit zal leiden tot € 2,6 miljard aan extra uitgaven. Daarnaast heeft het kabinet in dezelfde periode 8 leningen verstrekt voor een totaalbedrag van € 1,8 miljard.

De garanties en leningen die het kabinet tussen maart en eind augustus heeft verstrekt leiden derhalve tot een toename van de risico's voor de overheidsfinanciën met € 62,7 miljard. Daarmee komt het totale risico voor de overheidsfinanciën uit op bijna het hoogste niveau ten tijde van de kredietcrisis (te weten € 245,5 miljard).

Uit ons onderzoek blijkt ook dat het kabinet haar eigen regels die gelden voor het instellen of verruimen van garantieregelingen en het vertrekken van leningen niet consequent en consistent heeft toegepast. Zo is niet voor elke nieuwe of verruimde regeling gebruik gemaakt van het verplichte toetsingskader. Voor regelingen waarbij wel gebruik is gemaakt van het toetsingskader,

verschilde de mate van diepgang waarmee deze zijn ingevuld. Ook zijn niet alle ingevulde toetsingskaders tijdig naar het parlement gestuurd, hetgeen wel verplicht is. Hierdoor heeft het parlement geen kennis kunnen nemen van de inhoud, alvorens in te stemmen met de gewijzigde begrotingswetten.

Ten slotte blijkt uit ons onderzoek dat het kabinet bij 6 van de 22 ingestelde of verruimde regelingen het parlement niet voorafgaand aan de behandeling van de gewijzigde begrotingswet heeft geïnformeerd over de inwerkingtreding. Op grond van de Nederlandse comptabiliteitswet moet een minister het parlement schriftelijk informeren over het in uitvoering nemen van een regeling, als de uitvoering ervan - in het belang van het Rijk - niet kan wachten op de behandeling en goedkeuring van het voorstel van wet tot wijziging van de begroting.

Wat wij concludeerden

We hebben geconcludeerd dat het kabinet het beleid en de regels die gelden voor het instellen of verruimen van garantieregelingen en het verstrekken van leningen niet consequent en consistent heeft toegepast. Ook hebben we geconcludeerd dat het parlement niet altijd tijdig en volledig is geïnformeerd en dat daarbij in een enkel geval in strijd is gehandeld met de Nederlandse comptabiliteitswet.

We hebben de minister van Financiën aanbevolen om de regels die gelden voor het instellen of verruimen van garantieregelingen en het verstrekken van leningen te evalueren met het oog op gebruik in een crisissituatie. Ook hebben we de minister van Financiën aanbevolen om beter toe te zien op het juist en tijdig informeren van het parlement. We hebben ook aanbevolen om het parlement beter te informeren over de risico's van de regelingen, de te verwachte schade en hoogte van de hiervoor beschikbare reserves. Ten slotte hebben we aanbevolen om ervoor te zorgen dat de regelingen die specifiek voor het bestrijden van de economische gevolgen van de coronacrisis zijn geïntroduceerd, zo snel mogelijk te evalueren en daarbij vooral aandacht te besteden aan de doeltreffendheid.